Τρεῖς ἐλιές κι' ἡ μιὰ βαμμένη Μωρὲ ἀδχουν.τὴν καρδιὰ καημένη
Μδχουν τὴν καρδιὰ καημένη Τρεῖς ἐλιὲς κ' ἡ μιὰ βαμμένη

Ἀ α α α μ α α α ά ν ! Ἐγκάριξε μ' ὅση κι' ἂν εἶχε δύναμη.

Στὸ χεῖλος τῆς πλαγινῆς μάντρας τινάχτη γαυγίζοντας ἕνας σκύλος ἀλυσσοδεμένος.

Ἀ α α α μ α α α ά ν ! Ἀ α α α μ α μ ά α ν , ἐξακολουθοῦσε νὰ οὐρλιάζει.

— Ὄξω ! Ὄξω ! τοῦ φώναξαν κάποιοι διαβάτες περνῶντας πέρα στὸ δρόμο.

Ἡ φιλοτιμία του ἐπληγώθη. Ἡ ὑπόληψή του ἔμενε ἐκτεθειμένη στὸν κανοῦργιο τοῦ φίλο, στὸ μακαντάση του, τὸ δέντρο.

— Τοὺς μασκαράδες, μουρμούριζε. Μὲ πρόσβαλαν μπροστὰ στὸν κανοῦργιο μου φίλο. Ἔχει γοῦστο νὰ μὲ πάρει γιὰ μεθυσμένο.

Ὡστόσο ἡ πονηρία ἔσωσε τὴν ὑπόληψή του.

— Γιατί μωρὲ βρισατε τὸ σκύλλο ; φώναξε. Τί σᾶς ἔφταιξε τὸ καημένο τὸ σκύλλι καὶ τοῦ φωνάξατε «ὄξω», παλιανθρώποι ; Ἔ ; Καμμιὰ ἀπάντηση.

Ὁ σκύλλος ἐξακολουθοῦσε νὰ τινάζεται στὸ χεῖλος τῆς μάντρας γαυγίζοντας.

— Σώπα, σώπα σκυλλάκο μου, κι' αὔριο τοὺς δείχνω ἐγώ.

Ἔπειτα ἀπὸ ἡσυχία λίγων λεπτῶν οὐρλιαξε πάλι ἄγρια :

— Εἶστε τεντκέδες ρ έ ε ε ε ε ! Εἶστε ἄτιμοι. Τί σᾶς φταίω καὶ μὲ πειράζετε ; Ἔ ;

Μὲ τὰ τελευταῖα λόγια τὸν πῆρε τὸ παράπονο καὶ μὲ κλαψάριχη φωνὴ ἄρχισε νὰ λέει :

— Τί νὰ σᾶς κάνω... Ἔπρεπε νὰ ζοῦσε ὁ ἀδερφός μου ὁ καπετὰν Μπόμπας ὁ Μακεδονομάχος. Ἕνας ἀντρονκλας διὸ μέτρα ψηλός. Μοῦ τὸν ἐδολοφόνησαν οἱ Βούλγαροι στὰ Μακεδονικά.Τρεῖς μέρες μούγκριζε σὰ θερὸ ὥς ποὺ νὰ ξεψυχήσει. Ὁ χάρος ἐπαιδεύτηκε γιὰ νὰ τὸν πάρει. Ἄχ ! μωρὲ καὶ νὰ ζοῦσε ὁ ἀδερφοῦλης μου νὰ τοὺς σφάξει ὅλους σὰν τραγιὰ τοὺς ἄτιμους !...

Κατόπι ἀπὸ τὸν ἀδερφό του τὸ Μακεδονομάχο θυμήθηκε τὸ μακαρίτη τὸν πατοῦ του, τὸ συχωρεμένο τὸν πατέρα του καὶ λίγο — λίγο ὁλόκληρο τὸ πεθαμένο συγγενικοῦ του κ' ἔκλαψε καὶ θρηνοῦσεν ἀκράτητο, ἄφθονα. Ἐπιστεύτηκε στὸ δέντρο ἕνα σωστὸ μυστικά, τοῦ ἐξεμυστηριεύτη ὅλο τὸν πόνο καὶ μὲ τὴ συνηθισμένη προσπάθεια τῶν μεθυσμένων νὰ σὲ πείσουν ὅτι εἶνε νηφάλιοι, τὸ βεβαίωνε ὅτι δὲν εἶνε μεθυσμένος :

— Μὴ μὲ πάρεις γιὰ μεθυσμένο, ἀδερφέ μου. Θέλεις νὰ ἰδεῖς ποὺ δὲν μποδεύει ἡ γλῶσσα μου ; Νά : σιδεροδολόδρομος, σιδεροδρόδρομος, σιροδεροδρόδρομος.

Μονάχα «σιδεροδρόδρομος» δὲν τὰ κατάφερνε νὰ εἰπεῖ.

— Αἴ, ἂν τὸ ρίχνομε καμμιὰ φορὰ λιγάκι ἔξω — ἔκαμε τὴ μεγάλη συγκατάβαση νὰ ὁμολογήσει — ἄχ ! φταίει αὐτὴ ἡ κακοῦργα ἡ ἀδερφή μου. Χράπ ! τὴν πόρτα στὰ μοῦτρα. Κανέναζ δὲ μοῦμενε πειὰ σὲ τοῦτο τὸν κόσμο. Ἐσὺ μονάχα ἀδερφέ μου.

Ἀγκάλιασε τὸ δέντρο καὶ φιλοῦσε, φιλοῦσε, φιλοῦσε τὸν κορμό. Δὲ μιλοῦσε πειά. Ἕνα κλάμα πνιχτό, σιγανὸ τράνταζε τὸ κορμί του. Λυγμοὶ καὶ ρευφίματα ζωώδικα τὸν ἔπνιγαν στὸ λαιμό. Διάφορα ὑγρὰ εἶχαν κρεμαστεῖ ἀπὸ τὰ στόμα του σ' ἀλυσσίδα καὶ σέρνονταν σιχαμένα στὸν κορμὸ τοῦ δέντρου. Ἡ σκηνὴ μ' ὅλη της τὴν κωμικότητα εἶχε κάτι τὸ πολὺ σπαραχτικό. Ἕνα φύλλο σαπισμένο ἔπεσε στὸ κεφάλι του κ' ἵστερα σύρθηκε κάτου καὶ κάτου στὸ κορμί του σὰ χάδεμα ποντικοῦ χεριοῦ. Ἀνατρίχιασε κι' ἀπαλλάσσοντας τὸ δέντρο ἀπὸ τὰ δεσμὰ τοῦ ἀδερφικοῦ ἐναγκαλισμοῦ, φώναξε :

— Θέλω νὰ πεθάνω !

Τὰ μάτια του τίναξαν ἄγριες ἀλλόκοτες ἀστραπὲς κι' ἀκινήτησαν γυάλινα, φεβερά. Ἀπὸ τὸ στόμα ποὺ ἔχασκε ἀναδίνονταν σταχτιοὶ καπνοὶ ποὺ ἔπερναν στὸ φῶς μιὰν ἀπόχρωση ἐλαφρὰ ρόδινη καὶ γύνονταν μιὰ βόχα ἀπαίσια κρασίλας, θαρρεῖς κ' ἔχασκε καμμιὰ πόρτα ὑπόγειου κρασοπενιεῖου βρωμικον. Τρόμαξε στὴν ἴδια του τὴ φωνή. Στὸ συγχισμένο μυαλό του πέρασε γιὰ μιὰ στιγμὴ ἡ κρεφὴ εἰκόνα τοῦ θανάτου. Τινάχτηκε σὰ νὰ τὸν ἄγγιζε στὸ κορμὶ μὲ τὸ παχωμένο δάχτυλό του ὁ καταλυτὴς τῆς ζωῆς. Ξαφνικὰ ἀφῆκεν ἄγριο, ἀλλόκοτο ρεκασμὸ σὰ χείρου ὅταν σφάζετοι κ' ἐσωριάστη στὴ λάσπη. Ἄρχισε νὰ χιονίζει. Τὰ πόδια του ἔπεσαν σὲ μιὰ γούβα γεμάτη νερό. Κατόρθωσε ὡστόσο νὰ κρατῆ τὸ κεφάλι ὀρθό. Ἄφθονοι ἀφροὶ κρέμονταν ἀπὸ τὰ χείλη του. Τραχάλιζε τὰ δόντια κι' ἔσφιγγε τὶς γροθιὲς καὶ βλαστημοῦσε κ' ἔβριζε πότε τὴν ἀδερφή του, πότε τὸ δέντρο ποὺ δὲν ἄπλωνε ἕνα ἀπὸ τὰ τόσα χέρια ποὺ εἶχε νὰ τὸν ἀνασηκώσει.

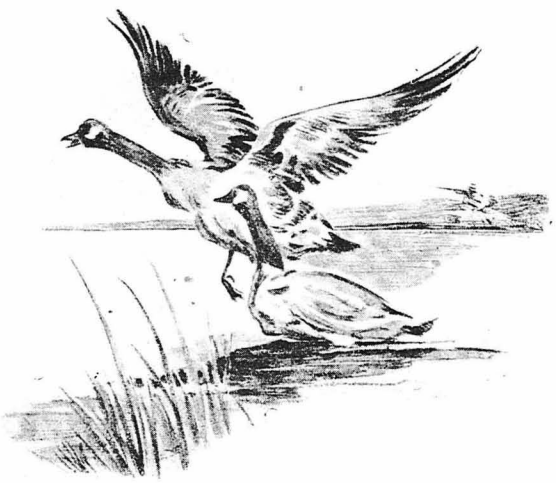

Οἱ χιονονιφάδες πάντα καὶ πιὸ πυκνὲς λιχνίζονταν. Μὴ κατορθώνοντας ν' ἀνασηκωθεῖ, τὸ γύρισε στ' ἀστεῖα. Ἄρχισε νὰ κορδιδεύει μὲ τὴν κατάστασή του κι' ἀνασαλεύοντας τὰ πόδια στὸ νερὸ κι' ἀνακινῶντας πλάγια τὰ χέρια σὰ νὰ κολυμποῦσε, φώναζε :

— Χόπλα ! Χόπλα ! Καὶ θὰ περάσουμε τὰ Δαρδανέλλια ἀπόψε νὰ πάρουμε τὴν Πόλη κολυμπῶντας.

Μὲ τὰ λόγια αὐτὰ ξύπνησε μέσα του τὸ αἰώνιο φυλετικό του ὄνειρο κι' ἄρχισε νὰ τραγουδάει :

Ἔγια μόλα, ἔγια λέσα *Γιὰ νὰ πάρουμε τὴν Πόλη*
φύσηξε νοτιὰ *Τὴν Ἀγιὰ Σοφιά.*

Ἀπὸ τ' ἀστεῖα καὶ τὰ τραγούδια τὸ ξανάριξε στὸ κλάμα. Δὲν μποροῦσε νὰ ξεκολλήσει ἀπὸ τὸ μυαλό του ὁ Μακεδονομάχος καὶ τὸ ἄλλο πεθαμένο συγγενικοί του, ποὺ τὸν ἀφῆκαν μ' αὐτὴ τὴν κακοῦργα τὴν ἀδερφή του. Χτυποῦσε τὸ κεφάλι μὲ τὶς γροθιές, ἀγκομαχοῦσε, ἔβηχε θανατερά, μούγκριζε, φυσοῦσε καὶ στρηφογύριζε χάμου στὴ λάσπη, σὰ μουλάρι ποὺ τοῦ θερίζει τὰ σπλάχνα ὀξύτατος κωλικός.

— Ὁ διάβολος, ἔλεγε, μπῆκε μέσα μου καὶ θέλει νὰ βγεῖ, μὰ καθὼς φαίνεται μπέρδεψε στ' ἄντερά μου.

— Ἔβγα μωρὲ ε ε ε ε ! οὐρλιαζε κ' ἐξερρίζωνε μὲ λύσσα ἀπὸ τὸ κεφάλι τοῦψες — τοῦψες τὰ καταλασωμένα μαλλιά.

Γιὰ νὰ διασκεδάσει ἴσως τὸν πόνο του ἄρχισε νὰ μιαουλίζει σὰ γάτα, νὰ γαυγίζει, νὰ γκαρίζει, νὰ σφυρίζει φέροντας σὰν τσοπάνης τὰ δάχτυλα στὸ στόμα. Μὰ ὁ πόνος πάντα καὶ πιὸ ὀξύς, τοῦ θέριζε τὰ σωθικά κι' ἔτριβε χάμου τὴν κοιλιά του, δάγκωνε τὴ λάσπη ἢ ἔσκαφτε τὸ χῶμα μὲ τὴ μύτη.

Τέλος, μετὰ πολλὲς προσπάθειες κατάφερε ν' ἀνασηκωθεῖ καὶ νὰ σταθεῖ στὸ γόνατά του. Τὸ θέαμα ἦταν ἀπαίσιο. Τὸ πρόσωπό του εἶχε τέλεια παραμορφωθεῖ. Μιὰ τούφα ἀπὸ τὰ μαλλιὰ τοῦ κεφαλιοῦ ποὺ ξερρίζωνε εἶχε κολλήσει μὲ λάσπες καὶ αἵματα μαζὶ στὸ μάγουλό του. Τὸ κάτω χεῖλος εἶχε ἀνοίξει στὰ δυὸ κ' ἔτρεχε ἄφθονο αἷμα. Τὸ γυμνὸ στῆθος του ἦταν βουτηγμένο στὴ λάσπη. Δὲ μιλοῦσε. Εἶχε πειὰ βουδαθεῖ τέλεια. Μονάχα πότε-πότε κουτουλοῦσε μπρὸς καὶ κιντύνευε νὰ πέσει, ὅταν ἄξαφνα μισοξυπνοῦσε καὶ τινάζονταν πρὸς τὰ πίσω. Ἔτσι ἔμοιαζε σὰ νάκανε μετάνοιες.

— Ρὲ σύ, ποὺ βλέπεις τὴν Παναία καὶ προσκυνᾶς ; τὸν πείραξε κάτσιο χαμίνι ποὺ πέρασε γουγουλήτωντας τ' ἀντικρινὸ πλακόστρωτο πεζοδρόμιο μὲ τὰ γυμνά του πόδια.

Ἐκεῖνος ξαφνίστη, μισάνοιξε τα μάτια καὶ προσπάθησε νὰ εἰπεῖ κάτι, μὰ μονάχα μιὰν ἄναρθη, βραχνὴ κραυγὴ σὰ λυγμὸ ἀφῆκε κ' ἔπεσε χάμου τα προύμυτα, σὰν πιστὸς τοῦ Μωχαμέτη. Ἐπάνω ἀπὸ τ' ἀχνητο, καταλασωμένο κορμί του πάντα καὶ πιὸ πυκνὲς τόρα στροβιλίζονταν, κοσκινίζονταν καὶ χόρευαν οἱ χιονονιφάδες....

† ΘΑΝΟΣ ΛΟΓΑΝΗΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΑΣ

Ο ΤΕΡΤΣΕΤΗΣ ΚΑΙ Ο ΠΛΑΤΩΝ

Ὁ ποιητὴς Γ. Τερτσέτης, ἕνας ἀπὸ τοὺς καλυτέρους τῆς παλαιᾶς ἐποχῆς καὶ ἀπὸ τοὺς θερμοτέρους ὑποστηρικτὰς τῆς δημοτικῆς γλώσσης στὴν ὁποία καὶ ἔγραψε τὰ ποιήματά του, διηγεῖται κάπου τὸ ἑξῆς ἀνέκδοτο :

«Κατὰ τὸ 1832, γράφει, ἤμουν καθηγητὴς τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας εἰς τὸ Σχολεῖον τῶν Εὐελπίδων. Εἰς τὴν σειρὰν τῶν μαθημάτων ἦλθε λόγος διὰ τὸν Πλάτωνα καὶ ἠθέλησα νὰ ἀναγνώσω εἰς τοὺς νέους τὸν Κρίτωνα. Ὑπάρχει μία μετάφρασις τοῦ Βηλαρᾶ· ἔκαμα ἀρχὴ τῆς ἀναγνώσεως εἰς τὰ τέλη τοῦ μαθήματος, ἐπροχωροῦσα, ἀλλὰ ὁ ἥλιος ἐβασίλευνε, καὶ δὲν ἔβλεπα πλέον νὰ διαβάζω. Ἦσαν τρία τέταρτα σχεδὸν περασμένα ἀπὸ τὴν ὥρα μου, ἔκαμα νὰ φύγω, ἀλλὰ οἱ μαθηταὶ μὲ παρεκάλεσαν νὰ τελειώσω. Ἐξακολουθοῦσα, ἀλλὰ τέλος δὲν ἔβλεπα καθόλου καὶ τοὺς εἶπα ὅτι φεύγω. Ἀκούω κρυφομιλήματα μεταξὺ τῶν μαθητῶν καὶ 3—4 δίνονται τῆς κοσσῆς (ἀρχίζουν νὰ τρέχουν). Ἐγὼ ἐπῆρα τὰ χαρτιά μου καὶ ἔφυγα ἀπὸ τὸ τραπέζι τῆς παραδόσεως. Φθάνοντας εἰς τὴ θύρα νὰ ἔβγω, μὲ ἐσταμάτησαν δύο νέοι. Ὁ ἕνας ἔφερνε ἕνα ξυγοκόπι εἰς τὸ χέρι, ὁ ἄλλος ἕναν πήλινο λύχνο, μὲ πισωγύρισαν, μ' ἔφεξαν καὶ ἔτσι ἐτελείωσα τὴν ἀνάγνωσιν».